

I

Kendra

De Cotswolds, Engeland

De Engelse cottage met haar goudkleurige steen en doornige haag wekt de tijdloze indruk van een sprookje, afgezien van de met helium gevulde ballonnen die aan het hek zijn vastgemaakt en op en neer dansen. Langs de muren van het huis baant klimop zich nonchalant een weg omhoog, helemaal tot aan de Saksische dakkapellen op de eerste verdieping, waar de takken rond de raamkozijnen netjes in bedwang worden gehouden. Pastelkleurige stokrozen staan in een statige rij langs de voorgevel. Als ik de oprit op rijd, knerpt het grind onder de banden en het klinkt als een applaus, wat heel toepasselijk is aangezien de vrouw die ik ga interviewen haar drieënnegentigste verjaardag viert. Ik zet de geleende auto op de handrem en pak mijn tas van de bijrijdersstoel, waarna ik uitstap en in de schilderachtige charme van april in de Cotswolds beland. Hoewel het niet erg waarschijnlijk is dat ik word uitgenodigd voor de festiviteiten van die dag, hoop ik er stiekem toch op. Ik ben gaan houden van de manier waarop de Britten een heuglijke gebeurtenis vieren.

Ik ken Isabel MacFarland niet persoonlijk, maar ik heb gehoord dat ik weleens langs een van haar aquarellen moet zijn gelopen in een cadeauwinkel in Oxford. Ik heb haar zelf nog niet gesproken. Via een van mijn docenten kreeg ik te horen dat ze instemde met een interview over haar ervaringen als overlevende van de blitzkrieg, de Duitse bombardementen op Londen. Ik zou oorspronkelijk een andere overlevende interviewen, maar die is kortgeleden in haar slaap

overleden in het verzorgingshuis waar ze woonde. De afspraak voor vandaag heb ik met haar verzorgster gemaakt. Het kwam me goed uit, want zo kan ik mijn artikel op tijd afkrijgen, voordat ik eindexamen doe, met pijn in mijn hart afscheid neem van Oxford en mijn buitenlandstudie, en terugkeer naar Californië.

Als ik het portier sluit, geef ik mezelf in stilte een schouderklopje dat ik er, zonder onderweg de dag van een andere verkeersdeelnemer volledig in de war te schoppen, in geslaagd ben heelhuids in het dorpje Stow-on-the-Wold te belanden. In de vier maanden dat ik gaststudent van de Keble-universiteit in Oxford was, heb ik deze auto drie keer eerder geleend. De eerste keer om te kijken of ik het een tweede keer zou durven, toen een keer om mezelf voor te bereiden op de derde keer en de laatste keer om mijn ouders en zus tijdens hun bezoek de omgeving, Warwick Castle en de geboorteplaats van Shakespeare te laten zien. Statistisch gezien is het geen prestatie dat ik hier heelhuids ben aangekomen. Het schijnt dat de eerste paar keer dat een Amerikaanse aan de verkeerde kant van de weg rijdt meestal de veiligste zijn. Het is pas na een keer of tien dat ze gevaarlijk wordt. Dan is ze niet meer op haar hoede. Vergeet ze waar ze is. Dat is het moment waarop ze de verkeerde rijbaan neemt en tegen het verkeer in gaat rijden, terwijl haar zintuigen door de gewenning niet langer op scherp staan.

Het ritje van vandaag is pas de vierde keer dat ik in Engeland achter het stuur zit en de rest van het schooljaar zal ik waarschijnlijk niet meer autorijden, waardoor ik me nog een heel eindje bij die grens vandaan bevind. Eigenlijk had ik vandaag ook niet per se met de auto gehoeven, want er is een treinstation in het nabijgelegen Moreton-in-Marsh. Maar dan had ik om hier te komen wel een wandeling van acht kilometer over smalle landweggetjes moeten maken. Penelope, mijn kamergenoot uit Manchester die nog steeds haar auto aan me durft uit te lenen, stond erop dat ik de auto nam.

Ik blijf even naast de auto staan en snuif de geuren van gras en dauw op; verkwikkend na weken in een stad met uitlaatgassen. Ik word omringd door fluweelzachte velden, met hier en daar een

groepje bomen of een huis; alles ademt een romantische liefelijkheid. Sommige huizen in de omgeving hebben een rieten dak, andere niet, maar ze zijn allemaal gebouwd met een goud getinte steen die eruitziet alsof hij naar boterbabbelaar smaakt als je eraan likt. Er verschijnt een gestalte in de ronde, met klimroos omzoomde deuropening. De vrouw veegt haar handen af aan een theedoek en lacht naar me. Haar grijzende haar is stijlvol geknipt en aan de ene kant langer dan aan de andere. Ik vermoed dat zij Isabel MacFarlands inwonende verzorgster en huishoudster, Beryl Avery, is en degene die mij de route heeft uitgelegd.

‘Je hebt ons gevonden!’ roept ze me toe.

Ik doe het portier van Penelopes oude Austin op slot. ‘U hebt de weg duidelijk uitgelegd. Staat de auto hier goed?’

‘Ja, prima. Kom verder.’

De ballonnen dansen alle kanten op als ik het hek opendoe. Een van de ballonnen windt zich om het hengsel van mijn tas als ik voorbijloop. Ik duw hem zachtjes weg.

Mevrouw Avery houdt de kersenrode voordeur voor me open. ‘Ik ben heel blij dat je er bent. Beryl Avery. Zeg maar Beryl.’ Ze steekt haar vrije hand naar me uit, terwijl ik over de drempel stap.

‘Kendra van Zant. Dank u wel dat ik mocht komen, en dat terwijl u zo’n druk programma hebt vandaag. Ik ben er echt heel blij mee.’

Beryl doet de deur achter me dicht. Ik schat dat ze achter in de zestig is. Ze ruikt naar cake en room en andere zoetigheden. Er zit een streep bloem op haar ene wang.

‘Graag gedaan,’ zegt ze opgewekt. ‘Ik ben blij dat je er bent. Tante vertelt niet veel over haar ervaringen tijdens de oorlog en we zouden allemaal willen dat ze dat wel deed, weet je. Maar als iemand ernaar vraagt, veegt ze de vraag van tafel, alsof het toch niemand interesseert wat er zo lang geleden gebeurd is. Maar het interesseert ons natuurlijk wel. Heel erg zelfs, als je bedenkt wat haar is overkomen. Het was een aangename verrassing dat ze tegen jou ja zei.’

Ik weet niet wat ik moet antwoorden, want het was voor mij ook een verrassing dat de oude dame ja zei. Professor Briswell wist me

te vertellen dat het huis van mevrouw MacFarland, een bekende plaatselijke artieste en een vriendin van zijn overleden moeder, in de oorlog gebombardeerd was, maar ook dat ze er nooit over praatte.

‘Ik had haar willen vragen waarom ze nu *wel* ja zei, maar ik was bang dat ze dan van gedachten zou veranderen en ik het voor jou zou bederven,’ gaat Beryl verder.

Ik sta op het punt te vragen waarom mevrouw MacFarland zo terughoudend is met praten over de oorlog, zodat ik weet welke vragen ik beter kan vermijden, maar Beryl vult de korte stilte al voordat ik de kans krijg.

‘Ik moet je trouwens wel vertellen dat ze vandaag een wat afwezige indruk maakt. Misschien heeft ze wat extra tijd nodig om je vragen te beantwoorden. Het is waarschijnlijk alle tumult rond het feest en zo.’

‘Vindt ze het nog steeds goed dat ik vandaag kom?’

Beryl houdt haar hoofd schuin. ‘Volgens mij wel. Ik weet niet of “goed” het juiste woord is. Tante is niet iemand die dat duidelijk laat merken. Ik zou liever zeggen dat ze het niet erg vindt dat je er bent. Ik denk eerder dat ze zich zorgen maakt over het feest vanmiddag. Ze wilde geen drukte en ik ben bang dat dat precies is wat haar te wachten staat. Niemand luisterde naar me toen ik zei dat ze niet te veel ophef wilde.’

We lopen door de smalle gang naar een woonkamer, die er gezellig en uitnodigend uitziet. Midden in de kamer staan twee zware, grasgroene, bij elkaar horende banken, gescheiden door glazen bijzettafels met daarop stapels boeken en vazen met narcissen. Op de houten vloer liggen Perzische tapijten. In de ene hoek staat een theetrolley, in de andere een vitrinekast, en in weer een andere een hoekvormige boekenkast. Er hangen betoverende aquarellen aan de muur met daarop meisjes die een gestippelde paraplu vasthouden.

‘Zijn die schilderijen van mevrouw MacFarland?’ vraag ik.

‘Jazeker,’ antwoordt Beryl. ‘Het hele huis hangt er vol mee. Ze is zeer getalenteerd, maar dat wist je waarschijnlijk al. De paraplu-meisjes zijn haar handelsmerk. Haar artrose is nu zo erg dat ze niet

meer kan schilderen. Een tijdje geleden moest ze het opgeven.’ Beryl zucht. ‘Dat was een zware dag. Ze heeft te veel zware dagen gehad, als je het mij vraagt. Veel te veel.’ De vrouw schudt haar hoofd, alsof ze het gewicht van de pijn die ze heeft gezien, wil verdrijven. ‘Ga jij vast lekker zitten, dan ga ik haar halen.’

Beryl gaat de kamer uit en ik installeer me op de tweezitsbank, nadat ik een paar harde sierkussentjes achter mijn rug vandaan heb gehaald. Ik hoor stemmen in andere delen van het huis en gelach in de achtertuin. Er gilt een kind. Een ander kind roept dat het zijn beurt is. Een kalmerende, volwassen stem gelast op grootmoederlijke toon iemand die Timmy heet om het vliegtuigje te delen met iemand anders met de naam Garth, want anders stuurt ze hem naar binnen.

Ik haal mijn opnameapparaat uit mijn tas en leg het op de tafel voor me; ik hoop dat Isabel er geen bezwaar tegen heeft dat ik ons gesprek opneem. Ik lees de vragen op mijn schrijfblok nog eens door en besluit dat ik me zal laten leiden door haar antwoorden. Ik wil het gesprek niet hinderen door te snel te veel vragen te stellen. Als ik een vulpotlood uit mijn tas haal, hoor ik voetstappen schuifelend dichterbij komen.

‘Het gaat best, Beryl,’ zegt een stem, die een diepe klank heeft en gekleurd is door ouderdom. ‘De thee is klaar?’

‘Ja hoor. Alles staat op het theeblad,’ hoor ik Beryl in de gang zeggen, maar ik kan haar niet zien.

‘Geweldig. Je mag het meteen brengen.’

‘En uw medicijnen?’

‘Alleen de thee, alsjeblieft.’

‘Maar u hebt ze gisteren ook al niet genomen.’

‘Laat dat maar aan mij over, Beryl.’

Isabel MacFarland komt de kamer binnen. Ze is een spichtige vrouw met een vliedsdunne huid, wit haar en broos uitziende botten. Ze gaat echter onberispelijk gekleed in een lavendelkleurige rok tot op haar knieën en een roomwitte blouse met satijnen knoopjes. Haar slanke voeten zijn in zwarte ballerina’s gestoken en ze draagt een

gouden halsketting. Haar nagels zijn glimmend lichtroze gelakt en haar donzige haar wordt aan de achterkant van haar hoofd bij elkaar gehouden door een paarlemoeren kam. Ze heeft een rechthoekig pakje bij zich, omwikkeld met een stuk stof en vastgebonden met een lint.

Ik sta op om haar te helpen.

‘Juffrouw Van Zant. Aangenaam.’ Haar Engelse accent klinkt anders dan dat van Beryl. Het lijkt of ze de woorden wat langer oprekt. ‘Hebt u hulp nodig?’ Ik doe een stap in haar richting.

‘Nee, maar dank je wel. Ga zitten.’

Ik neem weer plaats en ze laat zich langzaam op de bank tegenover me zakken.

‘Heel erg bedankt dat u tijd voor me wilt maken,’ zeg ik. ‘En nog wel op uw verjaardag.’

Ze wuift mijn dankbaarheid weg. ‘Het is gewoon een dag als alle andere.’

Beryl komt de kamer binnen met een theeblad. ‘Drieënnegentig is niet gewoon een dag als alle andere, tante.’

Er verschijnt een glimlach op het gezicht van Isabel MacFarland, alsof ze aan iets grappigs denkt. Beryl zet het theeblad neer en schenkt een kop thee in voor mevrouw MacFarland. Dan geeft ze mij er een en ik doe er een schepje suiker in. Het getingel van een theelepел tegen Engels porselein is een van de geluiden die ik het meest zal missen als ik weer in Amerika ben.

‘Dank je wel, Beryl,’ zegt mevrouw MacFarland. ‘Laat het theeblad maar staan. En zou je alsjeblieft de deur achter je dicht willen doen, zodat niemand last van ons heeft?’

Beryl kijkt van mij naar mevrouw MacFarland met een onmiskenbaar teleurgestelde uitdrukking op haar gezicht. ‘Natuurlijk,’ zegt ze met geveinsde opgewektheid. Ze loopt naar de deur en kijkt nog één keer achterom met een beleefde glimlach, die haar overduidelijk moeite kost. Ze trekt de deur zachtjes achter zich dicht.

‘Ik denk dat ze hoopte dat ze erbij mocht blijven,’ waag ik.

‘Beryl is een lieve metgezel en ik zou hier niet zelfstandig kunnen

wonen als zij er niet was, maar ik ben liever vrij om te zeggen wat ik wil, als jij het daarmee eens bent.’

Ik had er niet op gerekend dat ze zo openhartig zou reageren. ‘Eh... natuurlijk.’

‘Als je zo oud bent als ik, maken je lichamelijke gebreken dat mensen ook gaan denken dat je op andere terreinen gebrekkig bent. Dat je bijvoorbeeld niet meer in staat bent je eigen beslissingen te nemen. Het is mijn eigen beslissing om jou vandaag te ontmoeten. En ik beslis ook zelf wat ik wil vertellen over wat er in de oorlog is gebeurd. Ik heb geen behoefte aan Beryl die naast me zit en mijn hand vasthoudt, of tegen me zegt dat ik jouw vragen niet goed beantwoord. Mag ik Kendra zeggen?’

‘Ja. Ja, natuurlijk.’

Mevrouw MacFarland neemt een slokje van haar thee en leunt achterover. ‘En zeg jij maar Isabel. Vertel eens Kendra, hoe bevalt het om in Oxford te studeren?’

Haar belangstelling voor mijn leven heeft verbazingwekkend genoeg een kalmerende uitwerking op me. ‘Ze zullen me eind volgende maand uit de banken moeten sleuren. Ik heb het heel erg naar mijn zin gehad. Er is zo veel geschiedenis samengepakt op één enkele plek. Het is gewoon betoverend.’ Ik vermoed dat ik als een ware geschiedenisstudent klink.

‘En waar jij woont, is daar geen geschiedenis?’

‘Jawel. Alleen anders, denk ik. Niet zo oud. Waar ik woon, is het oudste gebouw nog geen tweehonderd jaar oud. Het is gewoon een huis.’

Ze glimlacht naar me. ‘Ik ben gewone huizen gaan waarderen.’

Ik voel dat ik bloos. ‘Ik bedoel niet dat uw huis niet mooi is, mevrouw MacFarland. U hebt een prachtig huis. Heeft uw familie hier altijd gewoond?’

‘Zeg maar Isabel, alsjeblieft. En ja, je zou kunnen zeggen dat mijn familie er al heel lang woont. Dus je studeert geschiedenis?’

Ik knik, waarna ik een slok thee neem.

‘En wat vind je zo interessant aan geschiedenis?’

Ik heb nooit begrepen waarom iedereen altijd vraagt wat ik interessant vind aan geschiedenis, alsof het vak niet gewaardeerd wordt door mensen die het niet studeren. Al tijdens mijn laatste jaar op de middelbare school, als goedbedoelende volwassenen en zelfs medestudenten aan me vroegen wat ik ging studeren en ik antwoord gaf, was de volgende vraag steevast waarom ik geschiedenis had gekozen. En nu ik drie jaar verder ben, wordt die vraag me nog steeds gesteld.

‘Hoe kan iemand *niet* geïnteresseerd zijn in geschiedenis?’ Ik produceer een glimlach om te laten zien dat ik niet onbeleefd wil zijn. Maar echt, hoe kan het dat iemand die de blitzkrieg in Londen heeft overleefd, het belang van geschiedenis en de belangstelling voor dat vak niet inziet? De auteur Michael Crichton zei ooit: ‘Als je de geschiedenis niet kent, dan weet je niets. Dan ben je een blad dat niet weet dat het deel uitmaakt van een boom.’

Isabel vindt mijn wedervraag vermakelijk. ‘Aha, maar wat is geschiedenis? Is het een verslag van wat er gebeurd is of onze interpretatie van wat er gebeurd is?’

‘Ik denk beide,’ antwoord ik. ‘Het moet beide zijn. Wat heeft het voor zin om je een gebeurtenis te herinneren als je niet meer weet hoe je je eronder voelde? Of welke invloed de gebeurtenis op anderen had, hoe zij zich eronder voelden? Je zou er niets van leren en die anderen ook niet.’

Isabels lippen vormen een dunne, harde streep en ik vraag me af of ik haar gekwetst heb en zojuist mijn laatste kans op een interview heb verspeeld.

Maar dan slaakt Isabel een diepe zucht en ik zie dat ze niet boos op me is. ‘Je hebt helemaal gelijk, meid. Helemaal gelijk.’ Ze neemt nog een slok van haar thee en haar lippen rusten op de rand van haar kopje. Heel even lijkt ze ver weg met haar gedachten, verloren in een herinnering – een oude en pijnlijke gedenkplek. Dan zet ze haar kopje weer op het schoteltje en er klinkt een zacht schrapend geluid. ‘En wat ga je doen als je terug bent in de Verenigde Staten, Kendra?’

‘Nou, dan begin ik aan mijn laatste studiejaar en hoop ik af te

studeren,' antwoord ik snel. Ik vind dat we genoeg beleefdheden hebben uitgewisseld en wil verder met datgene waarvoor ik ben gekomen. 'Als ik klaar ben, wil ik docent geschiedenis worden op een middelbare school.'

'Een jonge vrouw met plannen. Hoe oud ben je eigenlijk?'

Ik begin me ongewild te ergeren. Mensen vragen alleen hoe oud ik ben als ze denken dat het antwoord op de een of andere manier relevant is voor hen. Dat is het meestal niet.

'Je hoeft het me niet te vertellen, natuurlijk. Ik vroeg het me gewoon af,' voegt ze eraan toe.

'Ik ben eenentwintig.'

'Je vindt het niet leuk dat ik dat vraag.'

'O, nee hoor, maakt niet uit. Ik begrijp alleen niet *waarom* mensen het vragen. Het doet er helemaal niet toe.'

'Maar dat is dus precies waarom je het niet leuk vindt. Ik vond het vroeger ook nooit leuk. Mensen behandelen je anders als ze je te jong vinden om te weten wat je wilt.'

Mijn ergernis maakt langzaam plaats voor een gevoel van verwantschap. 'Ja, inderdaad, dat doen ze.'

'Ik begrijp je helemaal. Ben jij de oudste in het gezin?'

'Ik heb een vier jaar jongere zus.'

'Een zus. Eentje maar?'

Ik knik.

Ze lijkt even tijd nodig te hebben om dit te verwerken. 'Ik vermoedde al dat je de oudste was. Wij eerstgeborenen zijn gedreven, nietwaar? We moeten wel. Er is niemand die broodkrumels voor ons achterlaat op het pad voor ons. We moeten zelf onze weg zien te vinden. En de jongeren, die rekenen op ons. Die kijken hoe wij het doen, nemen een voorbeeld aan ons, zelfs als we dat niet willen.' Ze drinkt haar kopje leeg en zet het voorzichtig op het theeblad.

Ik weet niet waar ze heen wil. 'Ja, ik denk het. Misschien. Ik weet niet of mijn zusje het ermee eens zou zijn. Ze heeft nogal een uitgesproken mening. Zij zou waarschijnlijk zeggen dat ze haar eigen broodkrumels achterlaat.'

Isabel schiet in de lach, en die klinkt licht en luchtig. Het is het soort lach dat onthuld dat iemand ergens aan terugdenkt; een herinnering aan iets wat misschien helemaal niet leuk was toen het gebeurde.

‘Hoe heet je zus?’ vraagt ze, terwijl haar lach wegsterft.

‘Chloe.’

Ze sluit haar ogen alsof ze het woord proeft. ‘Wat een prachtige naam.’ Ze opent haar ogen. ‘Heb je een foto?’

Ik haal mijn telefoon uit mijn schoudertas en zoek een foto van Chloe en mij, genomen voor Christ Church op de laatste dag dat ze hier met mijn ouders was. Mijn zus is, net als ik, een brunette, draagt haar haar ook tot op de schouders en heeft dezelfde grijsblauwe ogen. Maar ze doet overal ketchup op, zit op hockey en vioolles, en wil weg- en waterbouwkunde gaan studeren. We kunnen het goed vinden, Chloe en ik, maar dat interesseert me allemaal niet. Zelfs de ketchup niet.

Ik laat Isabel de foto zien en ze bestudeert de lachende gezichten van Chloe en mij.

‘Ze lijkt op jou,’ zegt Isabel.

‘We lijken allebei op mijn vader.’ Ik pak mijn telefoon weer van haar aan en zoek een foto van mijn ouders van diezelfde dag. De rode krullen van mijn moeder dansen alle kanten op in de wind, en ze kijkt zo vrolijk dat haar ogen spleetjes geworden zijn. Mijn vader, met zijn blauwe ogen en bruine haar dat grijs kleurt bij de slapen, heeft zijn arm om haar heen geslagen. Hun hoofden raken elkaar haast.

Isabel bestudeert ook deze foto, neemt het beeld in haar op. Dan geeft ze de telefoon terug. ‘Wat een leuk gezin, Kendra. Ik hoop dat je beseft wat een geluk je hebt.’

Ik weet nooit zo goed wat ik moet zeggen als iemand me complimenteert met mijn familie. Het is niet mijn verdienste, dus bedanken klinkt vreemd. Maar toch is dat wat ik doe, terwijl ik met een glimlach mijn telefoon opberg.

‘Goed dan,’ zegt Isabel, en ik voel dat ze van onderwerp wil ver-

anderen. ‘Charles zei dat dit interview meer is dan gewoon een opdracht voor een studievak.’

Het duurt even voordat ik doorheb dat ze met Charles professor Briswell bedoelt. ‘Ja. Volgende maand is het de zeventigste keer dat Bevrijdingsdag gevierd wordt. Een van mijn docenten heeft een afspraak gemaakt met een Londense krant: de vijf beste artikelen van zijn studenten worden in de week van 8 mei in de krant gepubliceerd.’

Ik houd haar gezicht nauwkeurig in de gaten om te kijken of deze informatie mij problemen gaat opleveren.

‘Dus wat je schrijft zal door veel mensen gelezen worden?’

‘Alleen als mijn artikel bij de beste vijf hoort, en dat is nog maar de vraag. Zou u dat erg vinden?’

‘Jij gaat schrijven om te winnen, toch? Jij hoopt dat jouw artikel wordt gekozen.’

‘Eh, ja.’

‘Die andere docent, is die bevriend met Charles? Kun je ervan op aan dat hij jouw artikel alleen beoordeelt op grond van hoe goed het geschreven is? Het zou jammer zijn als hij dat van jou als minder beschouwt, omdat een collega van hem je aan een interview heeft geholpen.’

Ik weet nog steeds niet of het nu in mijn voordeel of nadeel is dat het artikel dat ik ga schrijven in een Londense krant gepubliceerd kan worden. ‘Ik weet niet of ze bevriend zijn. Ik neem aan van wel, aangezien ze aan dezelfde universiteit doceren. Ik vertelde toevallig aan professor Briswell dat ik in tijdnood kwam met een ander vak. Hij was zo aardig om me te helpen.’

Isabel leunt achterover en ik merk dat ze tevreden is met mijn antwoord. ‘Wat heeft Charles je over mij verteld?’ vraagt ze.

Ik had de nodige research gedaan naar de gevolgen van de blitzkrieg voor de vrouwelijke bevolking van Londen, en moest alleen nog een interview doen om het artikel te kunnen schrijven en dan was ik klaar. Toen de vrouw die ik zou interviewen overleed, was het te laat om het onderwerp van mijn artikel nog te veranderen. Dan

zou ik zo achteropraken dat ik het onmogelijk op tijd af kon krijgen. Dat had ik min of meer toevallig te berde gebracht in een gesprek met professor Briswell, en toen vertelde hij dat hij een oudere vriendin misschien kon overhalen zich te laten interviewen. Maar het was iemand die altijd bedankte voor interviews, zelfs als het over haar aquarellen ging, waar iedereen haar van kende. Toch zou hij het haar vragen en tegen haar zeggen dat ik in tijdnood zat, maar ik moest ervan uitgaan dat ze nee zou zeggen.

‘Hij zei dat u interviews meestal afslaat,’ zeg ik.

Ze glimlacht. ‘Meer niet?’

‘Hij vertelde ook dat u bekend bent vanwege uw aquarellen. Die vind ik prachtig, trouwens.’

‘Ach, ja. Mijn paraplu-meisjes.’

Ik werp een blik op een van de meest opvallende schilderijen in de kamer: een jong meisje met een roze jurk dat met de bekende rood-wit gestippelde paraplu in haar hand door een veld vol kleurrijke margrietten wandelt. De zon schittert tussen de stapelwolken door, die boven het landschap hangen. ‘Hebt u altijd meisjes met paraplu’s geschilderd?’

‘Nee. Niet altijd.’ Ze antwoordt prompt, zonder te aarzelen. De manier waarop ze het laatste woord rekt, wijst er echter op dat er meer achter haar antwoord zit. Maar hoewel ik daarop wacht, komt er geen nadere verklaring.

‘Vertel eens, Kendra,’ zegt Isabel, na een korte stilte. ‘Wat wil je weten over de blitzkrieg? Er zijn toch zeker tientallen boeken over geschreven. Welke informatie mis je nog die je niet in een boek kunt vinden?’

Ik zoek naar een antwoord. ‘Tja, eh... behalve dat ik iemand moet interviewen, denk ik... denk ik dat in boeken maar de helft te vinden is van een verhaal over mensen. Persoonlijke ervaringen zijn de andere helft. Ik kan niet aan een boek vragen hoe het was om de bombardementen te overleven.’

Isabel houdt haar hoofd schuin. ‘Wil je me dat vragen? Hoe het was toen mijn huis werd gebombardeerd?’

Ik besef dat ik een nogal simpele vraag heb gesteld, met waarschijnlijk een net zo simpel antwoord. Plotseling begin ik vreselijk te twijfelen over al mijn vragen. Ik werp een blik op het schrijfblok op mijn schoot en de ene vraag na de andere komt heel oppervlakkig op me over.

Hoe was het om nacht na nacht in de schuilkelder door te brengen?

Was u bang?

Hebt u een dierbare verloren?

Hebt u zich afgevraagd of er ooit een eind aan zou komen?

‘Ga je dat ding nog aanzetten?’

Ik schrik op. Isabel wijst naar mijn opnameapparaatje op de salontafel. ‘Als u geen bezwaar hebt?’

‘Je kunt hem maar beter aanzetten, als je hem toch hebt meegebracht.’

Als ik me vooroverbuig om de rode knop in te drukken, glijdt het schrijfblok van mijn schoot op het dikke Perzische tapijt onder mijn voeten.

Als mijn vingers zich om het schrijfblok heen vouwen, realiseer ik me dat er eigenlijk maar één vraag is die ik kan stellen aan deze vrouw, die zeventig jaar lang alle interviews heeft geweigerd en me nog geen tien minuten geleden, toen ze Beryl opdroeg de deur te sluiten, zei dat ze alleen zou vertellen wat ze wilde.

Ik leg het schrijfblok naast me op de bank. ‘Wat wilt u me over de oorlog vertellen, Isabel?’

Ze lacht naar me, tevreden en misschien onder de indruk, omdat ik zo snel doorheb dat dit de enige vraag is die ze wil beantwoorden.

Ze zwijgt even en zegt dan: ‘Nou, om te beginnen, ik ben geen drieënnegentig. En ik heet geen Isabel.’